

32002R2320

30.12.2002

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

L 355/1

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 2320/2002,**16. detsember 2002,****millega kehtestatakse tsiviillennundusjulgestuse valdkonna ühiseeskirjad****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 80 lõiget 2,

võttes arvesse transpordinõukogu 16. oktoobri 2001. aasta otsuseid, eelkõige selle punkti 9,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust, ⁽²⁾

olles nõu pidanud regioonide komiteega,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud menetluse kohaselt, ⁽³⁾ pidades silmas lepituskomitees 15. novembril 2002 heakskiidetud ühisteksti

ning arvestades järgmist:

(1) New Yorgis ja Washingtonis 11. septembril 2001 toime pandud kuriteod näitavad, et terrorism on üks suuremaid ohte demokraatia ja vabaduse ideaalidele ning rahuväärtustele, mis on Euroopa Liidu põhialuseks.

(2) Euroopa Ühenduses peab kodaniku kaitse tsiviillennunduses olema alati tagatud ebaseadusliku sekkumise vältimise kaudu.

⁽¹⁾ EÜT C 51 E, 26.2.2002, lk 221.

⁽²⁾ EÜT C 48, 21.2.2002, lk 70.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 29. novembri 2001. aasta arvamus (Euroopa Ühenduste Teatajas seni avaldamata), nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta ühine seisukoht (EÜT C 113 E, 14.5.2002, lk 17) ja Euroopa Parlamendi 14. mai 2002. aasta otsus (Euroopa Ühenduste Teatajas seni avaldamata). Euroopa Parlamendi 5. detsembri 2002. aasta otsus ja nõukogu 9. detsembri 2002. aasta otsus.

(3) Olenemata liikmesriikide riikliku julgeoleku alastest normidest ning Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel võetavatest meetmetest tuleks eespool nimetatud eesmärk saavutada õhutranspordipoliitika vallas sobilike sätete vastuvõtmisega, millega nähakse ette olemasolevatel Euroopa tsiviillennunduskonverentsi (ECAC) dokumendi nr 30 soovitusel rajanevad ühised põhistandardid. Seonduvate üksikasjalike rakenduseeskirjade vastuvõtmiseks tuleks täidesaatev võim delegeerida komisjonile. Ebaseadusliku tegevase vältimiseks peaksid mõningad neist rakendusmeetmetest olema salajased ning neid ei tuleks avaldada.

(4) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja peetakse kinni iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtetest.

(5) Tsiviillennunduse eri liikide puhul ei ole oht alati sama. Seepärast on vaja üksikasjalikud rakendusmeetmed sobivalt kohandada iga tegevusala eritingimuste ning teatavate meetmete tundlikkusega.

(6) Väikeleenujaamades võiks ühiste põhistandardite kohaldamine olla ebaproportsionaalne või objektiivsetel praktilistel põhjustel võimatu. Sellisel juhul peaks liikmesriigi pädevatel asutustel olema võimalik rakendada alternatiivseid meetmeid, mis kindlustavad sobiva kaitsetaseme. Komisjon peaks uurima, kas nimetatud meetmed on objektiivsete praktiliste põhjuste tõttu õigustatud ning kas need kindlustavad nõuetekohase kaitsetaseme.

(7) 7. detsembri 1944. aasta Chicago rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooniga (Chicago konventsioon) nähakse ette tsiviillennundusjulgestuse tagamise miinimumstandardid.

(8) Käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks peaks iga liikmesriik vastu võtma siseriikliku tsiviillennundusjulgestuse kava ning vastava kvaliteedikontrollikava ja väljaõppekava.

(9) Siseriiklikul tasandil julgestusmeetmete rakendamisega seotud osapoolte paljusust arvesse võttes peaks iga liik-

mesriik määrama ühe pädeva asutuse, kes vastutab lennundusjulgestuskavade ellurakendamise kooskõlastamise ja järelevalve eest.

- (10) Liikmesriikidele tuleks anda võimalus kohaldada range-
maid meetmeid.
- (11) Julgestusmeetmete järelevalve nõuab nõuetekohaste kvaliteedikontrollisüsteemide loomist siseriiklikul tasandil ning komisjoni järelevalve all korraldatavaid kontrolle iga siseriikliku süsteemi tõhususes veendumiseks.
- (12) Käesoleva määruse rakendamiseks vajalikud meetmed tuleks vastu võtta vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusele 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendamisvolituste kasutamise menetlused. ⁽¹⁾
- (13) 2. detsembril 1987 leppisid Hispaania Kuningriik ja Ühendkuningriik mõlema riigi välisministri ühisdeklaratsioonis Londonis kokku korras, mis suurendaks koostööd Gibraltari lennujaama kasutamisel, ent seda pole veel asutud kohaldama.
- (14) Kuna ettepanud meetmete eesmärgi, nimelt asjakohaste meetmete kehtestamist ja kohaldamist transpordipoliitika vallas, ei saa liikmesriigid täielikult täita ning seetõttu saaks meetmete üleeuroopalise ulatuse ja mõju tõttu eesmärgi paremini saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuspõhimõttega. Vastavalt selles artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõttele piirneb käesolev määrus lennundusjulgestuse eesmärkide saavutamiseks vajalike ühiste põhistandarditega ning ei lähe nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Eesmärgid

1. Käesoleva määruse peaeesmärk on kehtestada ja ellu rakendada sobilikud ühenduse meetmed, et ennetada tsiviillennunduse vastu suunatud ebaseaduslikku sekkumist.
2. Lisaks on selle eesmärk kehtestada Chicago konventsiooni asjasepuutuvate sätete, eriti selle 17. lisa ühise tõlgendamise alused.

⁽¹⁾ EÜT L 184, 17.1.1999, lk 23.

3. Lõigetes 1 ja 2 sätestatud eesmärkide saavutamise vahendid on järgmised:

- a) lennundusjulgestusmeetmete ühiste põhistandardite kehtestamine;
- b) nõuetekohaste täitmise järelevalve süsteemide loomine.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. *lennujaam* — mis tahes ala liikmesriigis, mis on avatud ärilisele lennutranspordile;
2. *Chicago konventsioon* — 7. detsembri 1944. aasta Chicago rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsioon ja selle lisad;
3. *lennundusjulgestus* — meetmete ja inim- ning loodusressurside kogum, mille eesmärk on kaitsta tsiviillennundust ebaseadusliku sekkumise eest.

Artikkel 3

Kohaldamisala

1. Käesoleva määrusega ettenähtud meetmeid kohaldatakse kõikide lennujaamade suhtes, mis asuvad asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluval territooriumil.
2. Käesoleva määruse kohaldamisest Gibraltari lennujaama suhtes ei järeldu, et see kahjustaks Hispaania Kuningriigi ja Ühendkuningriigi õiguslikke positsioone nende vaidluses selle territooriumi suveräänsuse üle, kus lennujaam paikneb.
3. Käesoleva määruse kohaldamine Gibraltari lennujaama suhtes lükatakse edasi selle korra jõustumiseni, mis sisaldub Hispaania Kuningriigi ja Ühendkuningriigi välisministrite 2. detsembril 1987 tehtud ühisdeklaratsioonis. Hispaania ja Ühendkuningriigi valitsused teevad nimetatud jõustumiskuupäeva nõukogule teatavaks.

Artikkel 4

Ühisstandardid

1. Lennundusjulgestusmeetmete ühiste põhistandardite aluseks on Euroopa tsiviillennunduskonverentsi (ECAC) dokumendis 30 sisalduvad kehtivad soovitusel, mis on sätestatud lisas.

2. Nimetatud ühiste põhistandardite rakendamiseks ja tehniliseks kohandamiseks vajalikud abinõud võetakse vastu artikli 9 lõikes 2 sätestatud korras, võttes nõuetekohaselt arvesse lennunduse eri liike ning nende meetmete tundlikkust, mis seonduvad:

- a) seadmete tööparameetrite ja tunnustamiseks vajalike kontrollkatsetega;
- b) tundlikku teavet hõlmava üksikasjaliku korraga;
- c) julgestusmeetmete kohaldamisest vabastamise üksikasjalike kriteeriumidega.

3. Liikmesriigi pädev asutus võib lähtuvalt kohalikust riskianalüüsist ning juhul, kui käesoleva määruse lisas sätestatud julgestusmeetmed võiksid olla ebaproportsionaalsed või objektiivsetel praktilistel põhjustel rakendamatud, võtta vastu siseriiklikke meetmeid, et tagada nõuetekohane kaitsetase lennujaamades:

- a) kus aasta lõikes toimub päevas 2 ärilendu; või
- b) kus korraldatakse üksnes üldlennundust; või
- c) kus kommertstegevus toimub üksnes õhusõidukitega, mille suurim stardimass on kuni 10 tonni või milles on kuni 20 kohta,

võttes arvesse nimetatud väikelennujaamade eripärasid.

Asjaomane liikmesriik teavitab neist meetmetest komisjoni.

4. Komisjon kontrollib, kas liikmesriigi poolt lõike 3 alusel vastuvõetud meetmed on objektiivsetest praktilistest põhjustest lähtuvalt õigustatud ning kas need tagavad nõuetekohase kaitsetaseme. Kui meetmed nendele kriteeriumidele ei vasta, teeb komisjon otsuse artikli 9 lõikes 3 nimetatud korras; sellisel juhul tühistab liikmesriik kõnealused meetmed või kohandab neid.

Artikkel 5

Siseriiklik tsiviillennundusjulgestuse kava

1. Kolme kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest võtab iga liikmesriik vastu siseriikliku lennundusjulgestuse kava, et tagada artikli 4 lõikes 1 nimetatud ühisstandardite kohaldamine ning artikli 4 lõike 2 alusel vastuvõetud meetmete kohaldamine nimetatud meetmetes sätestatud tähtsaks.

2. Olenemata sellest, et liikmesriigis võib lennundusjulgestusega tegelda üks või mitu üksust või organit, määrab iga liikmesriik pädeva asutuse, kes vastutab tema siseriikliku lennundusjulgestuse kava kooskõlastamise ja selle rakendamise järelevalve eest.

3. Kuue kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest kohustab iga liikmesriik oma pädevat asutust välja töötama ning rakendama siseriikliku lennujulgestuse kvaliteedikontrolli kava, et tagada siseriikliku tsiviillennundusjulgestuse kava tõhusus.

4. Iga liikmesriik tagab, et tema lennujaamad ning kõnealusest riigist teenust osutavad lennuettevõtjad kehtestavad, rakendavad ning peavad ülal lennujaamade ja lennuettevõtjate julgestuskavasid, mis vastavad siseriikliku tsiviillennundusjulgestuse kava tingimustele. Nimetatud kavad esitatakse heakskiitmiseks pädevale asutusele, kes teostab ka nende järelevalvet.

5. Iga liikmesriik kohustab oma pädevat asutust tagama, et välja töötatakse ning rakendatakse siseriiklik tsiviillennundusjulgestuse alase väljaõppe kava.

Artikkel 6

Rangemad meetmed

Liikmesriigid võivad kooskõlas ühenduse õigusaktidega kohaldada rangemaid meetmeid, kui on ette nähtud käesoleva määrusega. Pärast nende kasutuselevõttu teevad liikmesriigid need niipea kui võimalik teatavaks komisjonile.

Artikkel 7

Täitmise järelevalve

1. Liikmesriigis rakendatava tsiviillennundusjulgestuse kvaliteedikontrolli kava spetsifikaadid võetakse vastu artikli 9 lõikes 2 sätestatud korras. Nimetatud kava põhineb parimatel tavadel ning võimaldab puudusi kiiresti avastada ja kõrvaldada. Iga kavaga nähakse ette, et asjassepuutuva liikmesriigi kõiki lennujaamu auditeeritakse korrapäraselt artikli 5 lõikes 2 nimetatud pädeva asutuse vastutusel. Nimetatud auditites kasutatakse ühist metoodikat ning neid viivad läbi audiitorid, kelle kvalifikatsioon vastab ühistele kriteeriumidele.

2. Pärast kuue kuu möödumist käesoleva määruse sätete jõustumisest hakkab komisjon vastavalt artiklile 12 koostöös artikli 5 lõikes 2 nimetatud pädeva asutusega läbi viima inspekteerimisi, inspekteerides sealhulgas piisava arvu lennujaamu, et jälgida käesoleva määruse täitmist liikmesriikide poolt. Nimetatud inspekteerimiste puhul võetakse arvesse siseriikliku tsiviil-lennundusjulgestuse kvaliteedikontrolli kavade abil kogutud andmeid, eelkõige auditite aruandeid. Nimetatud ülevaatuste läbiviimise kord võetakse vastu artikli 9 lõikes 2 nimetatud korras.

3. Komisjoni poolt lõikele 2 vastavateks inspekteerimisteks volitatud ametiisikud täidavad oma kohustusi, esitades kirjaliku volituse, milles on nimetatud kontrolli objekt, eesmärk ja alguskuupäev. Lennujaamade inspekteerimistest ette ei teatata. Aegsasti enne kavandatavaid inspekteerimisi teavitab komisjon neist liikmesriike, keda inspekteerimised puudutavad.

Asjassepuutuvad liikmesriigid alluvad nimetatud ülevaatustele ning tagavad, et ülevaatustele alluksid ka asjaomased asutused või isikud.

4. Komisjon edastab inspekteerimise aruanded asjassepuutuvale liikmesriigile, kes kolme kuu jooksul alates nende esitamise teeb teatavaks, milliseid meetmeid on võetud võimalike puuduste kõrvaldamiseks. Inspekteerimise aruanne ja artikli 5 lõikes 2 nimetatud pädeva asutuse vastus edastatakse artikli 9 lõike 1 alusel loodud komiteele.

Artikkel 8

Teabelevi

1. Ilma et see mõjutaks üldsuse õigust pääseda juurde dokumentidele, nagu see on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele, ⁽¹⁾

a) on meetmed, mis seonduvad

i) seadmete tööparameetrite ja tunnustamiseks vajalike kontrollikatsetega;

ii) tundlikku teavet hõlmavate üksikasjaliku korraga;

iii) julgestusmeetmete kohaldamisest vabastamise üksikasjalike kriteeriumidega;

millele on viidatud artikli 4 lõikes 2;

b) artikli 7 lõikes 1 nimetatud täpsed nõuded; ja

c) inspekteerimise aruanded ning liikmesriikide vastused, millele on viidatud artikli 7 lõikes 4,

salajased ning ei kuulu avaldamisele. Need tehakse kättesaadavaks üksnes artikli 5 lõikes 2 nimetatud asutustele, kes edastavad neid üksnes huvitatud isikutele, lähtuvalt teadmismvajadusest ning vastavalt kehtivatele siseriiklikele sätetele tundliku teabe levitamise kohta.

2. Liikmesriigid käsitavad niipalju kui võimalik ning vastavalt kehtivatele siseriiklikele õigusaktidele konfidentsiaalsena inspekteerimise aruannetes ning liikmesriikide vastustes sisalduvat teavet, mis seondub teiste liikmesriikidega.

3. Kui ei ole üheselt selge, kas inspekteerimise aruanded kuuluvad või ei kuulu avaldamisele, konsulteerivad liikmesriigid või komisjon asjassepuutuva liikmesriigiga.

Artikkel 9

Komitee

1. Komisjoni abistab komitee, kuhu kuuluvad liikmesriikide esindajad ja eesistujana komisjoni esindaja.

2. Kui viidatakse käesolevale lõikele, kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikleid 5 ja 7, võttes arvesse selle artiklis 8 sätestatud.

Otsuse 1999/468/EÜ artikli 5 lõikes 6 sätestatud tähtjaks kehtestatakse üks kuu.

3. Kui viidatakse käesolevale lõikele, kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikleid 6 ja 7, võttes arvesse selle artiklis 8 sätestatud.

4. Komitee võtab vastu oma töökorra.

Artikkel 10

Kolmandad riigid

Ilma et see mõjutaks liikmesriikide vastutust seoses riskianalüüsi ja tsiviilennunduskokkulepete julgestusklausli kohaldamist, peaks komisjon, keda abistab lennundusjulgestusala tegevuse komitee, koos rahvusvahelise tsiviilennundusorganisatsiooniga (ICAO) ja Euroopa tsiviilennunduskonverentsiga (ECAC) arutama võimalust töötada välja kolmandate riikide lennujaamadest saabuvate lendude olulistele julgestusnõuetele vastavuse hindamise süsteem.

⁽¹⁾ EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43.

*Artikkel 11***Teabe avaldamine**

Kui määrusega (EÜ) nr 1049/2001 ei nähta ette teisiti, avaldab komisjon igal aastal käesoleva määruse rakendamise ning ühenduses lennundusjulgestuse vallas valitseva olukorra kohta aruande, milles esitatakse inspekteerimise aruannetest tulenevad järeldused.

*Artikkel 12***Karistused**

Karistused käesoleva määruse sätete rikkumise eest peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

*Artikkel 13***Jõustumine**

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Ühenduste Teatajas*, välja arvatud lisa järgmised sätted:

- sätted registreeritud pagasi läbivaatuse kohta (punkt 5.2),
- sätted kauba, kuller- ja ekspres-saadetiste kohta (6. osa), ja
- sätted postisaadetiste kohta (7. osa),

mis jõustuvad 31. detsembril 2002.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 16. detsember 2002

Euroopa Parlamendi nimel
president
P. COX

Nõukogu nimel
eesistuja
M. FISCHER BOEL

LISA

1. MÕISTED

1. *Reisijaga koos liikuv pagas* — pagas, mis on vastu võetud vedamiseks selle õhusõiduki lastiruumis, mille pardal viibib pagasi hoiule andnud reisija.
2. *Kinnine ala* — lennujaama liiklusalala, sellega piirnev maastik ja ehitised või nende osad.
3. *Õhusõiduki julgestuskontroll* — õhusõiduki sisemuse nende osade kontrollimine, millele reisijatel võis olla juurdepääs, ning lastiruumi kontrollimine eesmärgiga leida keelatud esemeid.
4. *Õhusõiduki läbiotsimine* — õhusõiduki sisemuse ja välispinna põhjalik kontrollimine eesmärgiga leida keelatud esemeid.
5. *Taustakontroll* — isiku tuvastamine ja tema varasema tegevuse, sealhulgas võimalike kriminaalkaristuste kontroll, mis on osa hinnangust isiku sobilikkusele pääsuks saatjata julgestuspiiranguladele.
6. *Käsipagas* — pagas, mida kavatakse vedada õhusõiduki salongis.
7. *Ärilend* — üldsusele või isikute gruppidele tasu eest pakutav liinilend või juhulend või lennuteenus.
8. *Co-Mat (lennuettevõtja saadeti)* — lühend tähistamaks lennuettevõtja saadeti, mida veetakse tema jaamadevõrgu piires.
9. *Co-Mail (lennuettevõtja post)* — lühend tähistamaks lennuettevõtja posti, mida veetakse tema jaamadevõrgu piires.
10. *Korduv pisteline kontroll* — kogu tegevusajal läbiviidavad pistelised kontrollid.
11. *Üldlennundus* — mis tahes regulaarlennud või mitteregulaarsed lennud, mida ei pakuta üldsusele või mis ei ole üldsusele kättesaadav.
12. *EDS (Explosive Detection System - lõhkeaine avastamissüsteem)* — süsteem või eri tehnoloogiate kombinatsioon, mis koti materjalist sõltumata suudab tuvastada pagasis sisalduv lõhkeaine ning sellest häire abil märku anda.
13. *EDDS (Explosive Device Detection System - lõhkeseadeldise avastamissüsteem)* — süsteem või eri tehnoloogiate kombinatsioon, mis koti materjalist sõltumata suudab tuvastada pagasis sisalduva lõhkeseadeldise, tuvastades selle ühe või mitu osa, ning sellest häire abil märku anda.
14. *Registreeritud pagas* — pagas, mis on ette nähtud õhusõiduki lastiruumis vedamiseks.
15. *Tuntud saatja* —
 - a) kauba puhul: isik, kes oma nimel on loovutanud asjad õhuveoks ning kes on kokkuleppelise esindaja või lennuettevõtjaga ärisuhetes vastavalt käesolevas lisas sätestatud tingimustele.
 - b) posti puhul: isik, kes oma nimel on loovutanud posti õhuveoks ning kes on järelevalve alla kuuluva postiasutuse/ametiga ärisuhetes.
16. *Avatud ala* — lennujaama ala, mis ei ole kinnine ala ning hõlmab kõiki lennujaama avalikke alasid.
17. *Post* — kirju ja muid asju sisaldavad saadeti, mida loovutavad vedamiseks ning mille vastuvõtjaks on postiametid. Postiasutuse/-ameti määratluse kehtestavad liikmesriigid.
18. *Keelatud ese* — ese, mida võib kasutada ebaseaduslikuks sekkumiseks, mis on nõuetekohaselt deklareerimata ja mille suhtes ei ole rakendatud kehtivaid õigusnorme. Selliste keelatud esemete viiteline loend on esitatud käesoleva määruse liites.

19. *PEDS (Primary Explosive Detection System* — esmane lõhkeaine avastamissüsteem) – süsteem või eri tehnoloogiate kombinatsioon, mis koti materjalist sõltumata suudab tuvastada pagasis sisalduva lõhkeaine ning sellest häire abil märku anda.
20. *Kokkuleppeline esindaja* — agent, ekspediitor või muu üksus, kes on lennuettevõtjaga ärisuhetes ning teostab kauba, kuller- või ekspress-saadetiste või posti puhul pädeva asutuse poolt tunnustatud või nõutavat julgestuskontrolli.
21. *Julgestuspiiranguala* — lennujaama kinnine ala, millele juurdepääsu kontrollitakse tsiviillennunduse julgestuse tagamiseks. Need alad hõlmavad üldjuhul muu hulgas kõiki läbivaatuspunktide ja õhusõiduki vahelisi reisijate ooteruume, perroone, pagasi komplekteerimise alasid, kaubaladusid, postikeskusi ning kinnisel alal asuvaid puhastuse ja toitlustusega seotud ruume.
22. *Julgestuskontrollimeetmed* — meetmed, mille abil on võimalik vältida keelatud esemete pardaleviimist.
23. *Läbivaatus* — keelatud esemete tuvastamiseks ja/või leidmiseks ette nähtud tehniliste või muude vahendite kasutamine.
24. *Reisijast eraldi liikuv registreeritud pagas* — pagas, mis on vastu võetud vedamiseks selle õhusõiduki lastiruumis, mille pardal ei viibi pagasi hoiule andnud reisija.
25. *Terminal* — peahoone või hooneterühm, kus toimub ärilendude reisijate ja kauba käsitlemine ja õhusõidukite pardale minek.
26. *TIP (Threat Image Projection* — ohukujutise kuvamine) — teatavatele läbivalgustusaparaatidele installeeritav tarkvara. Programm projitseerib läbivaadatava tegeliku koti röntgenipildile ohtlike esemete (nt tulirelv, nuga, isevalmistatud lõhkeseadeldis) virtuaalkujutised ning annab läbivalgustusaparaadi operaatorile vahetut tagasisidet tema võime kohta neid kujutisi märgata.
27. *Lõhkeaine jälgede avastamise seade* — tehnoloogiasüsteem või eri tehnoloogiate kombinatsioon, mis suudab tuvastada väga väikesi lõhkeainekoguseid (miljardik grammi) ning anda häirega märku pagasis või muudes kontrollimisele kuuluvates esemetes sisalduvast lõhkeainest.

2. LENNUJAAMA JULGESTUS

2.1. Lennujaamade planeerimisnõuded

Lennujaamade, reisijate- ja kaubaterminalide ning kinnise alaga piirnevate muude ehitiste projekteerimise ja ehitamise puhul võetakse arvesse olulisi nõudeid, mis on seotud:

- a) reisijate, pagasi, kauba, kuller- ja ekspress-saadetiste, posti ning lennuettevõtja toitlustus- ja pardavarude suhtes rakendatavate julgestuskontrollimeetmetega;
- b) kinnise ala, julgestuspiirangualade ja lennujaama muude tundlike alade ja rajatiste kaitse ja neile juurdepääsuga;
- c) julgestusvahendite tõhusa kasutamisega.

2.1.1. Kinnise ala/avatud ala piirid

Lennujaamades määratakse kindlaks kinnine ala ja avatud ala piirid.

2.1.2. Julgestuspiirangualad

Kõikides lennujaamades seatakse sisse julgestuspiirangualad.

2.2. Juurdepääsu kontroll

2.2.1. Julgestuspiirangualad ja muud kinnise ala osad

- i) Juurdepääsu julgestuspiirangualadele ja kinnise ala muudele osadele tuleb kogu aeg kontrollida, tagamaks, et isikud nimetatud aladele loata ei sisene ning julgestuspiirangualadele või õhusõidukisse ei ole võimalik viia keelatud esemeid.

- ii) Kõikide töötajate suhtes, kellel on tarvis juurdepääsu julgestuspiirangualadele, viiakse läbi vähemalt viieaastane taustakontroll. Kontrolli korraldatakse korrapäraselt vähemalt iga viie aasta järel.
- iii) Kõik töötajad, kellel on tarvis juurdepääsu julgestuspiirangualadele, saavad ka korrapäraselt lennundusjulgestusalast koolitust (vt punkt 12.3), sealhulgas lennundusjulgestuse ohtude alal, ning neid instrueeritakse teavitama pädevat asutust kõikidest vahejuhtumitest, mis võivad lennundusjulgestust ohustada.
- iv) Kõikidele lennujaamas töötavatele või seal sageli käivatele töötajatele (sh lennujaama ja lennuettevõtja personalile ja teiste organisatsioonide personalile) antakse lennujaama läbipääsuloal. Lennujaama läbipääsuloal on kaardiomaniku nimi ja foto. Selle kehtivus on ajaliselt piiratud. Pädev asutus määrab kindlaks, millal antakse alaline lennujaama läbipääsuluba seal sageli käivatele isikutele.
- v) Lennujaama läbipääsuluba tuleb töökohuste täitmise ajal kanda kogu aeg nähtaval kohal.
- vi) Sõidukid, millega sõidetakse kinnisel alal, peavad võimaluse korral jääma kinnisele alale.
- vii) Sõidukitele, millega on tarvis liigelda avatud ala ja kinnise ala vahel, antakse konkreetse sõiduki puhul kehtiv sõidukiluba, mis kinnitatakse sõidukisse hõlpsasti nähtavasse kohta. Muud sõidukid, millel on tarvis juurdepääsu kinnisele alale, lubatakse läbi üksnes pärast kontrollimist ja ajutise sõidukiloa väljastamist. Nimetatud nõudest võib vabastada hädaolukorras ülesandeid täitvad sõidukid.
- viii) Lennujaama läbipääsu- ja sõidukilubasid kontrollitakse kõikides kinnise ala ja julgestuspiiranguala kontrollpunktides.

2.2.2. Terminalipiirkond

Kogu üldsusele juurdepääsetav terminalipiirkond peab olema alalise järelevalve all. Turvatöötajad patrullivad terminalides ja jälgivad reisijaid ning teisi isikuid.

2.2.3. Muud üldsusele avatud alad

Tagatud peab olema õhusõidukite liiklusalade lähedal asuvatele üldsusele avatud aladele (vaatlusplatvormid, lennujaamahotellid ja autoparklad) juurdepääsu kontroll. Muud üldsusele avatud alad, mille puhul on vajalik järelevalve, on muu hulgas rajatised, mis paiknevad alati avatud alal, sh klientide parklad ja muud parkimisalad, terminali ja muud avalikud juurdepääsuteed, autorendirajatised, taksopeatused ja ühissõidukipeatused ning võimalikud lennujaamas asuvad majutusalad.

Võetakse meetmeid tagamaks, et ohu suurenemise korral oleks kõnealused üldsusele avatud alad võimalik kiiresti sulgeda. Ajal, mil need alad on üldsusele avatud, patrullivad seal turvatöötajad.

2.3. Personali, kaasasolevate esemete ja sõidukite läbivaatus

- a) Kõik töötajad, nende seas meeskonnaliikmed, ning neil kaasas olevad esemed vaadatakse enne julgestuspiirangualale lubamist läbi. Kui see ei ole võimalik, rakendatakse isikute ja esemete suhtes korduvat pistelist kontrolli, mille sagedus põhineb iga liikmesriigi pädeva asutuse poolt tehtud riskianalüüsil; pistelist läbivaatust teostatakse kõikide esemete suhtes, mida viivad õhusõiduki pardale mis tahes teenindajad, sealhulgas puhastusteenistuse, tollimaksuvabade kaupluste töötajad ja teised isikud, kellel on õhusõidukile juurdepääs.

Aasta möödumisel käesoleva määruse jõustumisest asutakse enne iga liikmesriigi pädeva asutuse poolt kindlaksmääratud julgestuspiiranguala tundlikele aladele lubamist teostama kõikide töötajate, sealhulgas meeskonnaliikmete, ning neil kaasas olevate esemete läbivaatust.

Komisjon võtab 1. juuliks 2004 vastu asjakohased rakendusmeetmed, et vastavalt käesoleva määruse artikli 4 lõikele 2 ühiselt määratleda julgestuspiiranguala tundlikud alad. Kõnealuseid meetmeid hakatakse kohaldama hiljemalt viie aasta möödumisel nende vastuvõtmisest komisjoni poolt, kui käesoleva määruse artiklist 6 ei tulene teisiti.

Läbivaatusprotseduur tagab, et kaasas ei oleks ühtki keelatud eset, ning kasutatavad meetodid on samad mis reisijate ja käsipagasi läbivaatusel.

- b) Kinnisele alale ja muudele turvaaladele suunduvaid sõidukeid ning varustust kontrollitakse pisteliselt.

2.4. Füüsiline julgestus ja patrullid

- a) Perroonid ja muud parkimisalad peavad olema hästi valgustatud ning eelkõige peavad valgustatud olema lennujaama ohualtid alad.
- b) Tehnilised ja hooldealad peavad olema kaitstud aia, valvurite ja patrullidega ning juurdepääsu neile aladele tuleb kontrollida lennujaama läbipääsu- ja sõidukilubade abil. Samalaadseid meetmeid võetakse piirete ning lennujaamarajatiste, nt elektriliinide, elektrilajaamade, navigatsioonirajatiste, lennujuhtimistornide ja muude lennujuhtimisteenistuse poolt kasutatavate ehitiste ning kütuse- ja siderajatiste kaitsmiseks. Erilisi ettevaatusabinõusid võetakse kütuse- ja siderajatiste kaitsmiseks sabotaažikatsete eest.
- c) Kõnealuse piirdeaia ja julgestuspiirangualaga piirnevate alade, väljaspool piirdeaeda asuvate kinnise ala osade, sealhulgas lennuraja läve ja ruleerimisteede vahetus läheduses asuvate alade valvet korraldatakse patrullide, valvekaamerate ja muude seirevahendite abil. Rakendada tuleb ranged tõkestusmeetmeid isikute suhtes, kelle lennujaama läbipääsuluba ei ole nähtaval kohal või kes sisenevad aladele, kuhu neid ei ole lubatud.
- d) Lennualale ja turvaaladele pääsu läbi lennujaama rentnike kontorite, hooldusangaride, kaubaruumide ning muude teenindus- ja varustusruumide piiratakse hädavajaliku miinimumini.

3. ÕHUSÕIDUKI JULGESTUS

3.1. Õhusõiduki läbiotsimine ja kontroll

1. Kõik õhusõidukid otsitakse läbi järgmiselt:
- a) õhusõiduki puhul, mida ei kasutata, viiakse "õhusõiduki läbiotsimine" läbi vahetult enne või vahetult pärast lennu jaoks julgestuspiirangualale lubamist; õhusõiduki võib läbi otsida ka muul ajal kui vahetult enne turvaalale viimist, kuid sel juhul tuleb seda läbiotsimise algusest kuni väljalennuni turvata või valvata; kui läbiotsimine toimub pärast julgestuspiirangualale sisenemist, tuleb seda turvata või valvata läbiotsimise algusest kuni väljalennuni;
- b) kasutuses olevate õhusõidukite puhul viiakse "õhusõiduki julgestuskontroll" läbi kas tagasilennuks valmistumise või vahemaandumiste ajal viivitamata pärast reisijate mahaminekut või nii hilja kui võimalik enne reisijate pealeminekut ja pagasi/kauba pealelaadimist vastavalt sellele, kumb on asjakohasem.
2. Kõik õhusõiduki läbiotsimised ja õhusõiduki julgestuskontrollid viiakse läbi pärast seda, kui kõik teenindajad (toitlustajad, koristajad, tollimaksuvabade kaupluste töötajad jt), välja arvatud julgestusülesandeid täitvad teenindajad, on õhusõidukist lahkunud, ning õhusõiduki puutumatus säilitatakse kuni pardaleminekuni ja selle ajal ning kuni väljalennuni.

3.2. Õhusõiduki kaitse

1. Kindlaks tuleb määrata pargitud õhusõidukile juurdepääsu kontrollimise eest vastutaja ning kontrolli teostada järgmiselt:
- a) kasutusel oleva õhusõiduki puhul kontrollitakse juurdepääsu õhusõiduki julgestuskontrolli algusest väljalennuni, et säilitada kontrolli usaldusväärsus;
- b) õhusõiduki puhul, mis ei ole kasutusel ja on läbi otsitud ning toodud julgestuspiirangualale, kontrollitakse juurdepääsu õhusõiduki läbiotsimise algusest kuni väljalennuni, et säilitada kontrolli usaldusväärsus.
2. Kõik kasutusel olevad õhusõidukid pannakse järelevalve alla, millest piisab loata juurdepääsu tuvastamiseks.
3. Juurdepääsu õhusõidukitele, mis ei ole kasutusel, kontrollitakse järgmiselt:
- a) salongi uksed suletakse;
- b) laadimissillad ja/või tagumine sissepääs suletakse, eemaldatakse või tõmmatakse sisse; või

- c) õhusõiduki ustele seatakse sisenemist tuvastada võimaldavad vahendid.
- 4. Juhul kui kõiki töötajaid julgestuspiirangualadele sisenemisel läbi ei vaadata, käib igas õhusõidukis lisaks vähemalt iga 30 minuti järel jalgsi- või liikuvpatrull või rakendatakse järelevalvet, millest piisab loata juurdepääsu tuvastamiseks.
- 5. Alati kui võimalik, pargitakse õhusõidukid hästi valgustatud kohtadesse eemale piirdeaiast ja teistest hõlpsasti ületatavatest tõketest.

4. REISIJAD JA KÄSIPAGAS

4.1. Reisijate läbivaatus

1. Välja arvatud punktis 3 nimetatud juhud, tehakse läbivaatus kõikidele väljalendavatele reisijatele (st reisi alustavatele ja transiitreisijatele, kui neid ei ole varem käesolevas lisas sätestatud korras läbi vaadatud), et vältida keelatud esemete viimist julgestuspiirangualadele ja õhusõiduki pardale. Reisijate läbivaatus tehakse järgmiste vahenditega:
 - a) läbiotsimine käsitsi; või
 - b) läbivaatus metallidetektorvärava abil. Metallidetektorväravate kasutamisel tehakse läbivaadatud reisijatele ka korduvat pistelist käsitsi läbiotsimist. Nimetatud käsitsi läbiotsimisi tehakse kõikidele reisijatele, kelle puhul värav annab häire, samuti tehakse korduvat pistelist läbiotsimist ka neile reisijatele, kelle puhul värav häiret ei anna, ning kui:
 - i) värav annab häire, nõutakse isikult uuesti metallidetektorvärava läbimist; või
 - ii) läbiotsimine toimub käsitsi, võib kasutada käsimetallidetektorit.
2. Metallidetektorvärava kasutamisel reguleeritakse see niisugusele tasemele, et mõistlikkuse piires saab tuvastada väikesi metallesemeid.
3. Pädevad asutused võivad kehtestada isikute kategooriad, kelle suhtes viiakse läbi eriläbivaatus või kes vabastatakse läbivaatusest.
4. Välja töötatakse julgestussätted potentsiaalset ohtu kujutavate reisijate puhul.

4.2. Reisijate eraldamine

Läbivaadatud lahkuvad reisijad ei tohi kokku saada saabuvate reisijatega, kes võivad olla käesolevas lisas sätestatud standardi kohaselt läbi vaatamata. Kui kõnealuseid reisijaid ei ole võimalik eraldada füüsiliselt, peab julgestusseesmärgi asendusmeetmete abil vastavalt pädeva asutuse poolt läbiviidud riskianalüüsile.

4.3. Käsipagasi läbivaatus

1. Kõikide väljalendavate reisijate käsipagasile (st reisi alustavate ja transiitreisijate käsipagasile, kui seda ei ole varem käesolevas lisas sätestatud korras läbi vaadatud) tehakse läbivaatus enne julgestuspiirangualadele ja õhusõiduki pardale lubamist. Kõik keelatud esemed võetakse reisijalt ära või tõkestatakse vajadusel reisija pääs julgestuspiirangualale või õhusõidukisse. Käsipagasi läbivaatus tehakse ühel järgmisel viisil:
 - a) iga koti sisu täielik käsitsi läbiotsimine, kusjuures iga koti puhul otsitakse kahtlustäratavaid märke, nt ebaharilik kaal vms; või
 - b) läbivaatus tavapäraste läbivalgustusseadmetega, millele lisandub läbivaadatud kottide korduv pisteline käsitsi läbiotsimine, kusjuures läbi tuleb otsida vähemalt 10 % kottidest, nende seas seadme operaatoris kahtlust äratavad kotid; või
 - c) läbivaatus kõrglahutusega läbivalgustusseadmete abil, millele on paigaldatud TIP-tarkvaraga, mida ka kasutatakse. Käsitsi tuleb läbi otsida üksnes seadme operaatoris kahtlust äratavad kotid, kuid käsitsi läbiotsimist võib täiendada lõhkeaine jälgede avastamise seadmega.

2. Lõike 3 punktis 4.1 loetletud isikute käsipagasi võib allutada eriläbivaatusele või läbivaatusest vabastada.

4.4. Diplomaatide läbivaatus

Kui diplomaatiliste suhete Viini konventsiooniga ei ole ette nähtud teisiti, viiakse diplomaatide ja teiste privilegeeritud isikute puhul läbi julgestusotstarbeline isikute ja pagasi läbivaatus, välja arvatud diplomaatilise posti puhul. Lennuettevõtja töötajad, kes vastutavad diplomaatilise posti vastuvõtmise eest, kontrollivad, et need on tõepoolest saadetud asjassepuutuvate esinduste nõuetekohaselt volitatud ametnike poolt. Diplomaatilisi kullereid ja nende isiklikku pagasit läbivaatusest ei vabastata.

5. REGISTREERITUD PAGAS

5.1. Registreeritud pagasi vastavuse kontroll

1. Registreeritud pagasit ei viida õhusõiduki pardale enne, kui võetud on järgmised meetmed:
 - a) registreeritud pagas on varustatud nõuetekohase välismärgistusega, võimaldamaks asjassepuutuvate reisijate tuvastamist; ja
 - b) reisija, kellele kõnealune pagas kuulub, on end registreerinud lennule, millega pagasit vedada kavatsetakse; ja
 - c) enne pealelaadimist hoiti registreeritud pagasit lennujaama osas, millele on juurdepääs üksnes volitatud isikutel; ja
 - d) kõikide lennuettevõtja poolt õhusõiduki lastiruumis vedamiseks vastuvõetud pagasiartiklite puhul on tuvastatud, kas tegemist on reisijaga koos või reisijast eraldi liikuva pagasiga. Tuvastamine võib toimuda käsitsi või automaatselt.
2. Kehtestada tuleb meetmed tagamaks, et kui end lennule registreerinud reisijat, kes andis pagasi lennuettevõtja valdusse, õhusõiduki pardal ei ole, eemaldatakse kõnealune pagas õhusõidukist ning seda asjaomasel lennul ei veeta.
3. Koostada tuleb registreeritud pagasi loetelu või kasutada muid abinõusid, mis tõendavad, et reisijast eraldi liikuv registreeritud pagas on tuvastatud ja läbi vaadatud.

5.2. Registreeritud pagasi läbivaatus

1. Reisijaga koos liikuv registreeritud pagas. Kogu reisijaga koos liikuv registreeritud pagas (nii kohapeal loovutatud registreeritud pagas kui ka registreeritud transiitpagas, kui see on eelnevalt käesolevas lisas sätestatud korras läbi vaatamata) vaadatakse enne õhusõidukisse laadimist läbi ühel järgmisel viisil:
 - a) käsitsi läbiotsimine; või
 - b) tavapärased läbivalgustusseadmed, kusjuures vähemalt 10 % läbivaadatud pagasi suhtes rakendatakse:
 - i) käsitsi läbiotsimist; või
 - ii) EDSi või EDDSi või PEDSi; või
 - iii) tavapäraseid läbivalgustusseadmeid, kusjuures sama operaator vaatab samas läbivaatuspunktis iga koti läbi kahe eri nurga alt; või
 - c) tavapärased läbivalgustusseadmed, millele on paigaldatud TIP, mida ka kasutatakse; või
 - d) EDS või EDDSi; või
 - e) PEDSi; või
 - f) lõhkeaine jälgede avastamise seade avatud pagasiartiklite puhul.

2. Reisijast eraldi liikuv registreeritud pagas. Kogu reisijast eraldi liikuv pagas, nii kohapeal loovutatud registreeritud pagas kui registreeritud transiitpagas, vaadatakse enne õhusõidukisse laadimist läbi ühel järgmisel viisil:

- a) EDS; või
- b) mitmetasemeline PEDS, kus teisel tasemel vaatavad operaatorid kõikide kottide kujutisi; või
- c) tavapärased läbivalgustusseadmed, kusjuures sama operaator vaatab samas läbivaatuspunktis iga koti läbi kahe eri nurga alt; või
- d) käsitsi läbiotsimine, millele avatud pagasiühikute puhul lisandub lõhkeaine jälgede avastamise seade,

välja arvatud juhul, kui reisijast eraldi liikuv pagas, mis on varem vastavalt käesolevas lisas sätestatud standardile läbi vaadatud, on reisijast eraldatud temast sõltumatutel põhjustel ning on olnud lennuettevõtja kontrolli all.

5.3. Registreeritud pagasi kaitse

1. Õhusõidukis veetavat registreeritud pagasit kaitstakse loata juurdepääsu eest alates paigast, kus lennuettevõtja selle vastu võtab, kuni selle õhusõiduki väljalennuni, millega seda veetakse. Registreeritud pagasi kaitseks võetakse järgmisi meetmeid:
 - a) Enne pealelaadimist hoitakse registreeritud pagasit lennujaama pagasi töötlemise alal või muul hoiualal, millele on juurdepääs üksnes volitatud isikutel.
 - b) Kõik pagasi töötlemise alale või hoiualale loata sisenevad isikud peetakse kinni ning saadetakse nimetatud alalt ära.
 - c) Kohapeal loovutatud registreeritud pagasit ja registreeritud transiitpagasit ei jäeta enne õhusõidukisse laadimist perroonile ega lennuki kõrvale järelevalveta.
 - d) Registreeritud pagasit, mis laaditakse ühest õhusõidukist otse teise, ei jäeta enne pealelaadimist perroonile ega lennuki kõrvale järelevalveta.
 - e) Terminali leiubüroodesse pääsu piiratakse, vältimaks loata juurdepääsu pagasile ja materjalidele.

6. KAUP, KULLER- JA EKSPRESS-SAADETISED

6.1. Kohaldamine

Kogu reisi- või kaubalennukites vedamiseks ettenähtud kauba, kuller- ja ekspress-saadetiste osas viiakse enne lennuki pardale viimist läbi käesolevaga ettenähtud julgestuskontroll.

6.2. Kokkuleppelise esindaja kvalifikatsioon

Kokkuleppelised esindajad on:

- a) pädeva asutuse poolt määratud, tunnustatud või loetletud;
- b) allutatud konkreetsetele kohustustele, mille määratleb pädev asutus.

6.3. Julgestuskontrollimeetmed

1. Kauba, kuller- ja ekspress-saadetiste õhuvedu on lubatud üksnes juhul, kui on rakendatud järgmisi julgestuskontrollimeetmeid:
 - a) kauba vastuvõttu, töötlemist ja käitlemist korraldab nõuetekohaselt tööle võetud ja väljaõpetatud personal;

- b) kaup on:
 - i) käsitsi läbi otsitud või füüsiliselt kontrollitud; või
 - ii) läbivalgustusseadmetega läbi vaadatud; või
 - iii) läbinud lennusimulatsiooni kambri; või
 - iv) kontrollitud muude tehniliste ja biosensorsete vahenditega (nt otsimiskoerad, lõhkeaine jälgede avastamise seadmed, pommikoerad jne), tagamaks mõistlikkuse piires, et need ei sisalda liite punktides iv ja v loetletud keelatud esemeid, välja arvatud juhul, kui need on deklareeritud ning nende suhtes on kohaldatud kehtivaid ohutusmeetmeid.

Kui saadetise iseloomust tulenevalt ei ole võimalik ühtki eespool loetletud julgestuskontrollimeedet ja -meetodit rakendada, võib pädev asutus ette näha hoiutähtaja.

- 2. Pärast julgestuskontrollimeetmete rakendamist, ka tuntud saatjate kauba puhul, lennujaama territooriumil või väljaspool seda, säilitatakse saadetiste puutumatus hetkeni, mis need laaditakse õhusõiduki pardale ning õhusõiduk välja lendab.
- 3. Lõikes 1 sätestatud julgestuskontrollimeetmeid ei ole vaja rakendada:
 - a) tuntud saatjalt saadud kauba suhtes;
 - b) transiitkauba suhtes;
 - c) kauba suhtes, mille päritolu ja töötlemistingimused tagavad, et see ei kujuta ohtu turvalisusele;
 - d) kauba suhtes, mille suhtes kehtivad nõuetekohast julgestustaset tagavate õigusaktide nõuded.

6.4. Tuntud saatja kriteeriumid

- 1. Kokkuleppeline esindaja või lennuettevõtja võib saatjat tuntud saatjana tunnustada üksnes juhul, kui ta:
 - a) teeb kindlaks ja registreerib saatja ning tema nimel saatma volitatud agentide isiku ja aadressi; ja
 - b) nõuab, et saatja deklareeriks, et ta:
 - i) valmistab saadetisi ette julgestatud ruumides; ja
 - ii) kasutab saadetiste ettevalmistamiseks usaldusväärset personali; ja
 - iii) kaitseb saadetisi loata juurdepääsu eest ettevalmistamise, ladustamise ja veo ajal; ja
 - c) nõuab, et saatja:
 - i) kinnitaks kirjalikult, et saadeti ei sisalda liite punktides iv ja v nimetatud keelatud esemeid; ja
 - ii) nõustuks saadetise pakendi ja sisu julgestusotstarbelise kontrollimisega.

6.5. Vedu kaubalennukiga

Kui on selgelt tuvastatav, et saadetised on ette nähtud veoks kaubalennukiga, ei ole punktis 6.4 sätestatud kriteeriume tarvis kohaldada, kui tuntud saatja:

- a) on heauskselt kinnitanud äriühingu asukoha aadressi; ja
- b) on kokkuleppelise esindaja või lennuettevõtjaga varem kaupa vedanud; ja

- c) on kokkuleppelise esindaja või lennuettevõtjaga ärisuhetes; ja
- d) tagab, et kõiki saadetisi kaitstakse loata juurdepääsu eest kuni nende loovutamiseni lennuettevõtjale.

6.6. Transiitkaup

Õhuteed pidi saabuva transiitkauba suhtes ei ole punkti 6.3 lõikes 1 sätestatud julgestuskontrollimeetmeid vaja kohaldada, kui see on transiidipaigas loata juurdepääsu eest kaitstud. Muu transiitkaup, näiteks maismaa- või raudteevõrede kaup, mille puhul ei ole lähtekohas või veo ajal rakendatud julgestuskontrollimeetmeid, vaadatakse läbi vastavalt punkti 6.3 lõike 1 alapunktile b ning seda kaitstakse loata juurdepääsu eest.

7. POST

7.1. Kohaldamine

Reisi-, kauba- või postilennukitega veetava posti suhtes rakendatakse enne õhusõiduki pardale viimist julgestuskontrollimeetmeid.

7.2. Kokkuleppelise postiasutuse/-ameti kvalifikatsioon

7.2.1. Kõik lennuettevõtjale veoks posti üleandvad postiasutused/-ametid peavad vastama vähemalt järgmistele kriteeriumidele:

- a) olema pädeva asutuse poolt määratud, tunnustatud või loetletud;
- b) täitma lennuettevõtjate ees kohustust rakendada nõutavaid julgestuskontrollimeetmeid;
- c) kasutama nõuetekohaselt tööle võetud ja väljaõpetatud personali; ja
- d) kaitsma oma valduses olevat posti loata juurdepääsu eest.

7.3. Julgestuskontrollimeetmed

1. Garanteeritud kättetoimetamisajaga post. Garanteeritud kättetoimetamisajaga (st kuni 48 tundi) posti õhuvedu on lubatud üksnes juhul, kui on rakendatud järgmisi julgestuskontrollimeetmeid:
 - a) posti vastuvõttu, töötlemist ja käitlemist korraldab nõuetekohaselt tööle võetud ja väljaõpetatud personal;
 - b) post on:
 - i) käsitsi läbi otsitud või füüsiliselt kontrollitud;
 - ii) läbivalgustusseadmetega läbi vaadatud;
 - iii) läbinud lennusimulatsiooni kambri; või
 - iv) kontrollitud muude tehniliste ja biosensorsete vahenditega (nt otsimiskoerad, lõhkeaine jälgede avastamise seadmed, pommikoerad jne), tagamaks mõistlikkuse piires, et post ei sisalda keelatud esemeid; ja
 - c) andmed lendude kohta, millega posti veetakse, on salastatud.
2. Muu post. Muu kui garanteeritud kättetoimetamisajaga posti õhuvedu on lubatud juhul, kui rakendatud on lõike 1 punktides a ja b nimetatud meetmeid. Lõike 1 punktis b sätestatud julgestuskontrollimeetmeid on vaja posti puhul rakendada üksnes pisteliselt.
3. Lõike 1 punktis b sätestatud julgestuskontrollimeetmeid ei ole vaja rakendada:
 - a) tuntud saatjalt saadud posti suhtes;
 - b) kirjade suhtes, mille kaal ja paksus ei ületa kindlaksmääratud piire;

- c) inimelu päästmiseks mõeldud vahendeid sisaldavate heausksete saatetiste suhtes;
- d) suure väärtusega kauba suhtes, mis on kaitstud vähemalt lõike 1 punktis b nimetatud tasemel;
- e) posti suhtes, mis on ette nähtud veoks ühenduse lennujaamade vaheliste postivedudega;
- f) transiitposti suhtes.

7.4. Tuntud saatja kriteeriumid

Kokkuleppeline postiasutus/-amet võib saatjat tuntud saatjana tunnustada üksnes juhul, kui ta:

- a) teeb kindlaks ja registreerib saatja ning tema nimel saatma volitatud agentide isiku ja aadressi;
- b) nõuab, et saatja deklareeriks, et ta kaitseb ettevalmistamise, ladustamise ja veo ajal saatetist loata juurdepääsu eest; ja
- c) nõuab, et saatja:
 - i) kinnitaks kirjalikult, et postisaadetis ei sisalda liite punktides iv ja v nimetatud keelatud esemeid;
 - ii) nõustuks punktis 7.3 sätestatud julgestuskontrollimeetmete võimaliku rakendamisega postisaadetise pakendi ja sisu suhtes.

7.5. Transiitpost

Õhuteed pidi saabuva transiitposti suhtes ei ole punktis 7.3 sätestatud julgestuskontrollimeetmeid vaja kohaldada, kui see on transiidipaigas loata juurdepääsu eest kaitstud. Muu transiitpost, näiteks maismaa- või raudteepost, mille puhul ei ole lähtekohas või veo ajal rakendatud julgestuskontrollimeetmeid, vaadatakse läbi vastavalt punkti 7.3 lõikele 1 ning seda kaitstakse loata juurdepääsu eest.

8. LENNUETTEVÕTJA POST JA SAADETISED

8.1. Kohaldamine

Lennuettevõtja enda õhusõidukiga veetava lennuettevõtja posti ja saatetiste suhtes rakendatakse enne õhusõiduki pardale viimist julgestuskontrollimeetmeid.

8.2. Mõisted

Post ja last tähendab siseseid posti- ja muid saatetisi, näiteks dokumente, varustust, varuosi, toitlustus- ja puhastusvahendeid ja muid esemeid, mis on ette nähtud lennuettevõtja enda või lepingulisele organisatsioonile kasutamiseks lennuettevõtja tegevuses.

8.3. Julgestuskontrollimeetmed

Kõikide lennuettevõtja posti ("co-mail") ja lennuettevõtja saatetiste ("co-mat") suhtes kohaldatakse järgmisi meetmeid:

- a) kontrollitakse ja vaadatakse läbi tagamaks, et lennuettevõtja saatetisse ei ole paigutatud keelatud esemeid; ja
- b) neid ei jäeta enne õhusõiduki pardale laadimist järelevalveta.

Lennuettevõtjad tagavad, et kõik teised lepingulise organisatsiooni poolt lennuettevõtja nimel edasitoimetatavad lennuettevõtja posti või lasti saatetised, sealhulgas näiteks toitlustusvahendid ja toiduvarud, puhastusvahendid ja lepinguliste teenindajate käideldavad muud asjad vaadatakse enne õhusõiduki pardale laadimist läbi.

9. LENNUETTEVÕTJA TOITLUSTUSVARUD JA -VAHENDID

9.1. Kohaldamine

Õhusõiduki pardal asuvate lennuettevõtja toitlustusvarude ja -vahendite suhtes rakendatakse julgestuskontrollimeetmeid, vältimaks keelatud esemete viimist õhusõiduki pardale.

9.2. Julgestuskontrollimeetmed

1. Lennuettevõtja toitlustusvarude ja -vahendite tarnijad rakendavad julgestuskontrollimeetmeid, vältimaks keelatud esemete paigutamist varudesse ja vahenditesse, mis on ette nähtud õhusõiduki pardale viimiseks. Meetmete hulka kuuluvad:
 - a) julgestustöötaja määramine, kes vastutab ettevõttes julgestuse korraldamise ja järelevalve eest;
 - b) kõrged usaldusstandardid personali töölevõtmisel;
 - c) kõikide julgestuspiirangualadele juurdepääsu omavate töötajate allumine taustakontrollile ja lennujaama valdaja poolt avaldatavatele julgestusjuhiste;
 - d) ettevõtja poolt oma ruumidele ja varale loata juurdepääsu tõkestamine;
 - e) kõikide tarnete vedu õhusõiduki juurde lukustatud või pitseeritud sõidukitega, kui ettevõtte asub väljaspool lennujaama; ja
 - f) varude ja vahendite töötlemine ja käitlemine nõuetekohaselt tööle võetud ja väljaõpetatud personali poolt.
2. Pärast kättetoimetamist viiakse varude ja vahendite suhtes läbi pisteline läbivaatus.
3. Lõikes 1 loetletud meetmetega hõlmamata ettevõtjalt saadud varusid ja vahendeid õhusõiduki pardale ei võeta.

10. LENNUETTEVÕTJA KORISTUSVARUD JA -VAHENDID

10.1. Kohaldamine ja eesmärk

Lennuettevõtjad ja puhastusteenuste osutajad võtavad meetmeid tagamaks, et pardale viidavad lennuettevõtja puhastusvarud ja -vahendid ei sisalda keelatud esemeid, mis võiksid ohustada õhusõiduki turvalisust.

10.2. Julgestuskontrollimeetmed

1. Lennuettevõtja puhastusteenuste, -varude ja -vahendite tarnija kehtestab julgestusmeetmed, mis on vajalikud vältimaks keelatud esemete paigutamist pardale viidavatesse puhastusvahenditesse.

Võetakse järgmisi julgestusmeetmeid:

- a) julgestustöötaja määramine, kes vastutab ettevõttes julgestuse korraldamise ja järelevalve eest;
- b) kõrged usaldusstandardid personali töölevõtmisel;
- c) kõikide julgestuspiirangualadele juurdepääsu omavate töötajate allumine taustakontrollile ja lennujaama valdaja poolt avaldatavatele juhistele;
- d) ettevõtja poolt oma ruumidele loata juurdepääsu tõkestamine;
- e) puhastusvahendite vedu õhusõiduki juurde lukustatud või pitseeritud sõidukitega, kui ettevõtja asub väljaspool lennujaama;
- f) puhastusvahendite töötlemine ja käitlemine nõuetekohaselt tööle võetud ja väljaõpetatud personali poolt; ja
- g) puhastusvahendite läbivaatus enne, kui need saadetakse lennuettevõtja postina teistesse sihtkohtadesse.

2. Pärast kättetoimetamist viiakse puhastusvahendite suhtes läbi pisteline läbivaatus.
3. Õhusõiduki pardale ei lubata tarneid ettevõtjalt, kes ei järgi lõikes 1 sätestatud julgestuskontrollimeetmeid.

11. ÜLDLENNUNDUS

11.1. Julgestuskontrollimeetmed

1. Lennujaamades ei pargita üldlennunduse õhusõidukeid ärilendudeks kasutatavate õhusõidukite vahetusse lähedusse, vältimaks nimetatud õhusõidukite ja pardaleviidava pagasi, kauba ja posti suhtes võetavate julgestusmeetmete rikkumist.
2. Ärilendude läbivaadatud reisijate eraldamiseks üldlennunduse õhusõidukite sõitjatest rakendatakse sätteid, mille aluseks on järgmised kriteeriumid:
 - a) suurtes lennujaamades võetakse tarvitusele füüsilised abinõud ja/või julgestuskontrollimeetmed, et vältida üldlennunduse õhusõidukitega lahkuvate ja nendelt saabuvate sõitjate kokkupuutumist reisijatega, kes on juba läbinud julgestuslähivaatuse;
 - b) võimalusel liiguvad üldlennunduse õhusõidukitega lahkuvad ja nendelt saabuvad sõitjad läbi eraldatud üldlennundusterminali ning perroonile saabumisel või sealt lahkumisel eraldatakse nad julgestuslähivaatuse läbinud reisijatest või veetakse eribussi või -autoga või on pideva järelevalve all;
 - c) kui eraldi terminal puudub, koheldakse üldlennunduse õhusõidukite sõitjaid järgmiselt:
 - i) nad liiguvad läbi terminalihoone eraldatud osa ning saadetakse või veetakse bussi või autoga nende õhusõidukini ja sealt tagasi;
 - ii) nende suhtes rakendatakse enne julgestuspiirangualale sisenemist julgestuslähivaatust, kui terminalihoone julgestuspiiranguala läbimine on vältimatu; või
 - iii) nende suhtes rakendatakse kohalikest oludest sõltuvalt muid samaväärse toimega julgestuskontrollimeetmeid.

12. PERSONALI TÖÖLE VÕTMINE JA VÄLJAÕPE

12.1. Riiklik lennundusjulgestusalase väljaõppe kava

Iga pädev asutus töötab välja ning rakendab ellu riikliku lennundusjulgestusalase väljaõppe kava, võimaldamaks õhusõiduki meeskonnal ja maapealsetel töötajatel rakendada lennundusjulgestuse nõudeid ning reageerida ebaseaduslikule tegevusele lennunduses.

12.2. Turvatöötajad

1. Riiklik lennundusjulgestusalase väljaõppe kava peaks käsitlema turvatöötajate valikut, kvalifikatsiooni, väljaõpet, sertifitseerimist ja motiveerimist. Isikud, kelle tööks on osaliselt või täielikult julgestusülesannete täitmine, peavad vastama pädeva asutuse poolt sätestatud järgmistele tingimustele:
 - a) turvatöötajate ja lennuettevõtja ning lennujaama maapealse personali julgestusväljaõpet välja töötavatel ning teostavatel juhtidel peab olema vajalik sertifikaat, asjakohased teadmised ja kogemused, sealhulgas vähemalt:
 - i) ulatuslikud kogemused lennundusjulgestuse korraldamise alal;
 - ii) riigi pädeva asutuse poolt tunnustatud sertifikaat või riigi pädeva asutuse poolt välja antud muu samaväärne tunnustus; ja
 - iii) teadmised järgmistes valdkondades:
 1. turvasüsteemid ja juurdepääsu kontroll;
 2. maapealne julgestus ja julgestus lennu ajal;

3. pardaleminekueelne läbivaatus;
 4. pagasi ja kauba julgestus;
 5. õhusõiduki julgestus ja läbiotsimine;
 6. relvad ja keelatud esemed;
 7. ülevaade terrorismist; ja
 8. muud julgestusega seotud valdkonnad ja meetmed, mida peetakse vajalikuks, et julgestusvalmidust tõhustada.
- b) turvatöötajate ja lennujaama maapealse personali väljaõpet korraldavad ja selle eest vastutavad juhid ja õpetajad läbivad igal aastal lennundusjulgestus- ning julgestusvaldkonna viimaste arengute alase kordusväljaõppe.

2. Turvatöötajate väljaõpe

Turvatöötajad õpetatakse täitma kohustusi, mis neile määratakse; kõnealune väljaõpe hõlmab vähemalt järgmisi julgestusvaldkondi:

1. läbivaatustehnoloogia ja -tehnika;
2. läbivaatuspunktide töö;
3. käsi- ja registreeritud pagasi läbiotsimise meetodid;
4. turvasüsteemid ja juurdepääsu kontroll;
5. pardaleminekueelne läbivaatus;
6. pagasi ja kauba julgestus;
7. õhusõiduki julgestus ja läbiotsimine;
8. relvad ja piirangutega hõlmatud esemed;
9. ülevaade terrorismist; ja
10. muud julgestusega seotud valdkonnad ja meetmed, mida peetakse vajalikuks, et julgestusvalmidust tõhustada.

Väljaõppe ulatust võib laiendada sõltuvalt lennundusjulgestuse vajadustest ning tehnoloogia arengust. Läbivaatuspersonali esialgne väljaõppeaeg ei või olla lühem, kui on sätestatud rahvusvahelise tsiviillennundusorganisatsiooni (ICAO) soovitusel.

3. Turvatöötajate sertifitseerimine

Siseriiklik pädev asutus annab julgestuslähivaatusega tegelevale personalile tunnustuse või sertifikaadi.

4. Turvatöötajate motiveerimine

Edendatakse asjakohaseid meetmeid turvatöötajate kõrge motivatsiooni tagamiseks, et nad oma töökohustusi tõhusalt täidaksid.

12.3. Muu personal

Lennumeeskonna ja lennujaama maapealse personali julgestuskoolituse ja -valmiduse kava rakendatakse töölevõtmisel ning edaspidi korduvalt kõikide lennujaama ja lennuettevõtja lennumeeskondade ja maapealse personali suhtes. Väljaõppe eesmärgiks on suurem julgestusosalane teadlikkus ning olemasolevate turvasüsteemide parandamine. Kava koosneb järgmistest osadest:

1. turvasüsteemid ja juurdepääsu kontroll;
2. maapealne julgestus ja julgestus lennu ajal;

3. pardaleminekueelne läbivaatus;
4. pagasi ja kauba julgestus;
5. õhusõiduki julgestus ja läbiotsimine;
6. relvad ja keelatud esemed;
7. ülevaade terrorismist; ja
8. muud julgestusega seotud valdkonnad ja meetmed, mida peetakse vajalikuks, et julgestusvalmidust tõhustada.

Lennujaama ja lennuettevõtja maapealse, julgestuspiirangualadele pääseva personali julgestusväljaõppe kursus töötatakse välja selliselt, et see sisaldaks vähemalt 3 tundi teoreetilist õpet ja 1 tunni õpet kohapeal.

13. SEADMEID KÄSITLEVAD JUHISED

Lennundusjulgestuses kasutatavad seadmed kiidab heaks pädev asutus vastavalt käesolevas jaos sätestatud juhistele.

13.1. Metallotsijad

1. Metallidetektorväravad

Lennujaamades reisijate läbivaatuseks kasutatavad metallidetektorväravad peavad vastama järgmistele nõuetele:

- a) Julgestus
 - i) seade peab suutma tuvastada eri metallidest valmistatud väikesi esemeid, olles eriti tundlik kõikides tõenäolistes tingimustes esinevate mustmetallide suhtes;
 - ii) seade peab suutma metallesemeid avastada olenemata nende suunast ja asukohast väravas;
 - iii) seadme tundlikkus peab kogu värava piires olema võimalikult ühetaoline, stabiilne ning korrapäraselt kontrollitud.
- b) Eksploataatsiooninõuded

Seadme toimimist ei tohi mõjutada seda ümbritsev keskkond.
- c) Häire andmine

Metalli avastamise märguanne on automaatne ning pole mingil viisil seotud seadme operaatori diskretsiooniga (märguanne "go/no go").
- d) Seadme reguleerimine
 - i) Seadet peab olema võimalik reguleerida vastavalt mis tahes tuvastusnõuetele, reguleeritav peab olema ka häiresignaali helitugevus.
 - ii) Tuvastustaseme reguleerimise juhtseadised peavad olema projekteeritud nii, et need oleksid loata juurdepääsu eest kaitstud. Seaded peavad olema selgesti esitatud.
- e) Kalibreerimine

Kalibreerimismenetlust ei avaldata isikutele, kel puudub vastav luba.

2. Käsimetallidetektorid

Lennujaamades reisijate läbivaatuseks kasutatavad käsimetallidetektorid peavad vastama järgmistele nõuetele:

- a) Seade tuvastab väikesi metallikoguseid kõikides tõenäolistes tingimustes ilma esemega otse kokku puutumata.
- b) Seade tuvastab nii must- kui värvilisi metalle.
- c) Detektori pool on projekteeritud selliselt, et see võimaldaks hõlpsasti määrata tuvastatud metalli asukohta.
- d) Seade on varustatud kuuldava ja/või nähtava häiresignaalliga.

13.2. Läbivalgustusseadmete standardid ja testimetodid

1. Kohaldamine

a) Seadmed

Käesolevaid nõudeid ja juhiseid julgestuses kasutatavate läbivalgustusseadmete kohta kohaldatakse kõikide röntgenikiirtel põhinevate läbivaatusseadmete suhtes, mis loovad operaatori poolt tõlgendatava kujutise. Nende hulka kuuluvad tavapärased läbivalgustusseadmed ning tuvastusrežiimil kasutatavad EDS/EDDS-seadmed.

b) Esemed

Käesolevaid nõudeid ja juhiseid julgestuses kasutatavate läbivalgustusseadmete kohta kohaldatakse kõikide läbivaadatavate esemete suhtes olenemata eseme liigist või suurusest. Kõik õhusõiduki pardale viimiseks ettenähtud esemed, mis tuleb läbi vaadata, vaadatakse läbi vastavalt käesolevas lisas sätestatud standarditele.

2. Nõuded seadme tööle

a) Turvalisus

Läbivalgustusseade peab võimaldama määramist piisava lahutus-, läbistamis- ja eraldusvõime juures, tagamaks, et õhusõiduki pardale ei viida keelatud esemeid.

b) Katsed

Tõhusust hinnatakse asjakohase katsemenetlusega.

c) Nõutavad tööomadused

Läbivalgustusseade esitab täieliku kujutise seadme tunnelisse mahtuvast mis tahes esemest. Ükski nurk ei tohi olla ära lõigatud.

Kuvatava eseme moonutust tuleb hoida minimaalsena.

Seadme veolint peab olema märgistatud, näitamaks, kuhu tuleb kotid lindil asetada, et saada optimaalne kujutis.

Seadistatav kontrast: läbivalgustusseade peab võimaldama kuvada erinevaid halltoonigruppe (uurida kitsamas vahemikus).

Läbivaadatava eseme iga osa tuleb ekraanil kuvada vähemalt 5 sekundit. Lisaks peab operaatoril olema võimalik veolinti peatada ning vajadusel tagasi kerida, kui on tarvis täiendavat läbivaatust.

Ekraani suurus: kuvari ekraan peab olema piisavalt suur, et operaatoril oleks mugav töötada (üldjuhul vähemalt 14 tolli).

Ekraani karakteristikud: ekraan peab olema virvendusvaba ning vähemalt 800realine (üldjuhul 1024 x 1024 pikselit, st kõrge resolutsiooniga monitorid).

Kahe monitori kasutamisel peab üks neist olema mustvalge.

Läbivalgustusseade annab nähtava märguande materjalidest, mida ta ei suuda läbi valgustada.

Läbivalgustusseade peab võimaldama eristada orgaanilisi ja anorgaanilisi materjale.

Süsteem peab ohtlikud esemed automaatselt ära tundma, et hõlbustada operaatori tööd.

3. Hooldus

Muudatusi, sealhulgas hooldus ja remont, ei või teha ilma loata. Seadme riistvara ega tarkvara ei tohi muuta, kui pole kontrollitud, et see ei kahjusta kujutise kvaliteeti.

Veolindi materjali ei tohi muuta, kui pole kontrollitud, et see ei muuda kujutise kvaliteeti.

Kui hoolduseks või ajakohastamiseks on olemas modemiühendus, tuleb ühendust kontrollida ja jälgida.

*Liide***Keelatud esemete liigitamise juhised**

Allpool on esitatud juhised võimalike relvakujude ja piirangu alla kuuluvate esemete kohta, eseme relvana kasutamise võimalust hinnatakse aga siiski eelkõige tervest mõistusest lähtudes.

- i) Tulirelvad: kõik relvad, millest on võimalik plahvatuse või suruõhu või gaasi abil tulistada, kaasa arvatud stardipüstolid ja raketipüstolid.
- ii) Noad ja lõikeriistad: muu hulgas saablid, mõõgad, kartonginoad, jahinoad, suveniirnoad, võitluskunstivahendid, tööriistad ja muud enam kui 6 cm pikkuse teraga noad ja/või kohalike õigusaktidega keelatud noad.
- iii) Löögiirelvad: löögiriistad, kumminuiad, pesapallikurikad jms vahendid.
- iv) Lõhkeained/laskemoon/tuleohtlikud vedelikud/söövitavad ained: kõik lõhkeained või süütekomponendid, mis eraldi või koos teiste esemetega võivad põhjustada plahvatuse või põlengu. Nende hulka kuuluvad lõhkematerjalid, detonaatorid, pürotehnika, bensiin, muud tuleohtlikud vedelikud, laskemoon jms või nimetatud asjade mis tahes kombinatsioonid. Kõik söövitavad või mürgised ained, sh surugaasid või gaasid normaalarõhu all.
- v) Tegutsemisvõimeetuks muutvad vahendid: kõik pisargaasid, ärritavad gaasid jms kemikaalid ja gaasid püstolis, kanistris või muus mahutis ja muud tegutsemisvõimeetuks muutvad vahendid, nt elektrišokiaparaadid.
- vi) Muud esemed: mitmesugused esemed, näiteks jääkirved, alpikepid, habemenoad ja pika teraga käärid, mida küll üldjuhul surmavate ega ohtlike relvadena ei käsitata, kuid mida võib relvana kasutada, kaasa arvatud mängurelvad ning järeletehtud relvad ja granaadid.
- vii) Iga liiki esemed, mille puhul on põhjust kahtlustada, et neid on võimalik kasutada surmava relva jäljendamiseks: kõnealuste esemete hulka kuuluvad muu hulgas lõhkeseadeldistega sarnanevad esemed või muud esemed, mis on väliselt relva või ohtliku eseme sarnased.

- viii) Keemia-/bioründe vahendid ja ained:

võimalike keemia-/biorünnete hulka kuulub keemiliste või bioloogiliste toimeainete kasutamine õigusrikkumiste toimepanekuks. Sellised piirangu alla kuuluvad keemilised/bioloogilised toimeained on muu hulgas järgmised: ipriit, VX-närvigaas, kloor, sariin, vesiniktsüaniid, antraksi, botulismi, rüugete, tulareemia ja hemorraagilise palaviku tekitajad.

Esemetest, millel on keemilise/bioloogilise toimeaine tunnused või mille puhul on vastav kahtlus, teavitatakse viivitamata lennujaama valdajat, politseid, sõjaväe- või teisi pädevaid organeid ning need eemaldatakse terminali avalikelt aladelt.
